

Mantelzorg duo's

Achtergrond en samenvatting

De kern van het probleem zoals beschreven is dat mantelzorgers uiteindelijk de te leveren zorg niet meer kunnen combineren met hun verplichte werkzaamheden en daardoor genoodzaakt zijn gedeeltelijk of helemaal te stoppen met werken. Dit is een situatie die voor niemand wenselijk is en natuurlijk ook nog eens erg oneerlijk is.

De oplossing van dit probleem ligt in het ontlasten van de mantelzorger op de momenten dat de mantelzorger er zelf het meeste behoefte aan heeft. Het gaat hierbij dus niet perse om het uit handen nemen van een groot deel van de zorg of om de zwaarste aspecten van de zorg maar juist om die delen van de matenzorg die bij de mantelzorger knelpunten opleveren en de emmer doen overlopen. De benodigde ondersteuning kan bestaan uit het overnemen van een aantal aspecten van de te leveren zorg, maar ook uit het ondersteunen van taken uit het gezinsleven zodat er meer tijd overblijft voor mantelzorg. De mantelzorger wordt op basis van het niveau van de benodigde ondersteuning gekoppeld aan een leerling en vormt zo een duo voor een langere periode.

Ondersteuning vanuit het onderwijs

Het belang van ervaring opdoen, vrijwilligers werk doen en maatschappelijk verantwoord bezig zijn krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht. Zo is het sinds enige tijd verplicht voor scholieren van het voortgezet onderwijs om 30 uur maatschappelijke stage te lopen. In het (middelbaar en hoger) beroeps onderwijs en in het universitair onderwijs is er natuurlijk al langer sprake van verplichte stage.

De verschillende onderwijsrichtingen en leerjaren kunnen worden ingedeeld in verschillende niveaus van te leveren mantelzorg. De leerlingen kunnen zowel ondersteuning bieden aan de mantelzorger als aan de zorgbehoevende. Hieronder staan eerst drie voorbeelden beschreven van een mogelijke indeling van onderwijsniveaus en te leveren mantelzorg.

- 1. Voortgezet onderwijs:** leerlingen dienen vooral ingezet te worden in gevallen van vereenzaming en sociaal isolement. Leerlingen kunnen langs gaan voor een praatje, het maken van een wandeling of het drinken van een kopje koffie.
- 2. Eerste drie leerjaren van zorgrichtingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs:** leerlingen kunnen ook ingezet worden bij gevallen die iets meer verantwoordelijkheid vragen zoals het aantrekken van steunkousen, helpen bij het eten of het doen van een boodschap.
- 3. Vierde of hoger leerjaar van zorgrichtingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs:** leerlingen krijgen nog meer verantwoordelijkheid en checken bijvoorbeeld of zorgbehoevende hun medicijnen wel nemen of helpen bij het nemen van een douche. Belangrijke richtlijnen moeten hierbij uiteraard worden opgesteld, zo is het toedienen van medicijnen door ongekwalificeerde mensen niet de bedoeling.

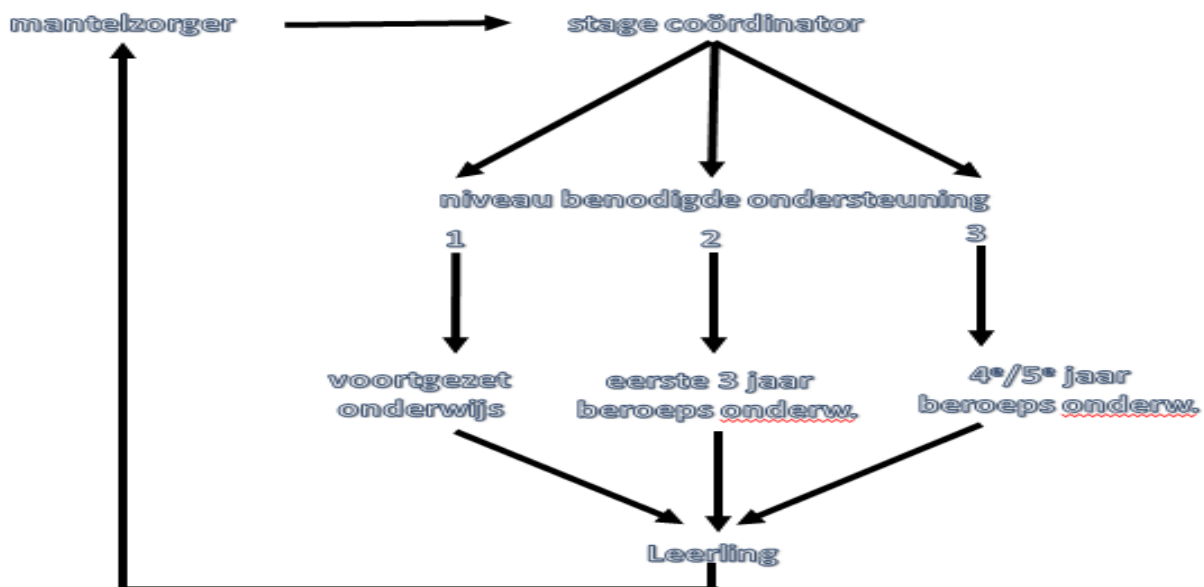
Bovenstaande voorbeelden hebben betrekking op een directe ondersteuning bij de te leveren mantelzorg aan de zorgbehoevende. Waarbij een aantal taken van de mantelzorgen door de leerling van het gemaakte koppel worden overgenomen en de mantelzorger wordt ontlast.

Het is natuurlijk ook goed mogelijk een zelfde soort indeling te maken maar dan voor het ontlasten van de mantelzorg door taken in het gezinsleven over te nemen. Leerlingen doen op die manier minder ervaring op in het actief leveren van zorg maar zijn nog steeds maatschappelijk relevant bezig met als bijkomend voordeel dat ze minder verantwoordelijkheid hoeven te dragen. Een mogelijke indeling hiervan is als volgt:

1. **Voortgezet onderwijs:** leerlingen dienen vooral ingezet te worden bij het doen van kleine klusjes.
2. **Eerste drie leerjaren van zorgrichtingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs:** leerlingen kunnen ook ingezet worden bij het doen van boodschappen voor het avondeten, kinderen van school halen/brengen of het uitlaten van de hond.
3. **Vierde of hoger leerjaar van zorgrichtingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs:** leerlingen kunnen in de avond kinderen naar sport brengen/halen en in de avond enkele uren op de kinderen passen. Wanneer ze over een auto beschikken kunnen ze mogelijk de mantelzorg nog brengen/ophalen van de zorgbehoevende.

Proces van vraag tot ondersteuning

Het idee is dat een mantelzorg aan kan geven wat voor soort ondersteuning er nodig is en op welke momenten dit plaats zou moeten vinden. Per regio is er een mantelzorg stagecoördinator waarbij de aanvragen van mantelzorgers binnenkomen. De aanvragen worden (eventueel na het verkrijgen van aanvullende informatie) ingedeeld in verschillende niveaus van ondersteuning. Aan de hand van dit niveau wordt een onderwijsinstelling gekozen waar vervolgens de instelling een scholier/student zoekt en koppelt aan de mantelzorg. Vervolgens is er een kennismaking tussen de mantelzorg en scholier, indien beide partijen een klik hebben kan de zorg van start gaan.

Financiering

-Ondersteuning mantelzorg uit voortgezet onderwijs:	Gratis, verplichte maatschappelijke stage
-Ondersteuning mantelzorg uit voortgezet onderwijs:	Gratis, invulling van keuze vak
-Ondersteuning mantelzorg beroepsonderwijs:	Stagevergoeding vanuit school/overheid
-Ondersteuning mantelzorg beroepsonderwijs:	Bepaalde gevallen vergoeding via PGB
-Ondersteuning mantelzorg algemeen:	Bijdrage van de overheid
-Ondersteuning mantelzorg algemeen	Financiering door zorgverzekeraars
-Ondersteuning mantelzorg algemeen	Sponsoring door lokale bedrijven

Wat voor trends zie je die de komende jaren invloed kunnen gaan hebben op de verhouding zorg/arbeid?

Binnen nu en 5 jaar

Er zijn verschillende trends die tegenstrijdig effect hebben. Als je die tegen elkaar afzet verwacht ik op korte termijn een grotere druk op de verhouding zorg/arbeid, omdat vooral vergrijzing zwaar telt.

Vergrijzing - verlichtend

De vergrijzing zet de komende jaren nog door. Dit betekent dat er een groot aantal (zorgbehoevende) ouderen is in verhouding een klein aantal werkenden. Daardoor komt het budget voor de zorg onder druk en de tijd die mantelzorgers te besteden hebben.

Technologie – verlichtend/verzwarend

Er zijn steeds meer nieuwe communicatie, Internet of Things en automatiserings oplossingen die zorg vergemakkelijken, bijvoorbeeld eenvoudig beeldbellen, gezondheidsmonitoring en automatisering in huis. Dit zou de druk en de kosten kunnen verlichten, maar het kan er op korte termijn ook voor zorgen dat juist de druk en de kosten omhoog gaan. Omdat er eerst geïnvesteerd moet worden en de verwachtingen ook meegroeien met de mogelijkheden.

Arbeidsmarkt - verlichtend

Werk wordt steeds flexibeler en we werken meer part time, dit maakt mantelzorgen makkelijker. Daarnaast neemt het aantal arbeidsongeschikten af, waardoor er minder zorg nodig is.

Gezonder oud worden - verlichtend

Mensen worden ouder en blijven ook langer gezond, daardoor kunnen ze langer doorwerken, is er minder zorg nodig, kunnen ze langer zelfstandig wonen en ook langer voor anderen zorgen.

Na 5 jaar

Op de lange termijn wordt de druk op de verhouding zorg/arbeid wat minder, doordat de vergrijzing weer afneemt en door technologische ontwikkelingen.

Technologie - verlichtend

Technologische ontwikkelingen kunnen de druk op zorg/arbeid enorm verlichten, doordat ze mensen minder hulpbehoevend maken. Denk aan robots die een deel van het huishouden overnemen, exoskeletten die bewegen eenvoudiger maken of augmented reality en kunstmatige intelligentie die de wereld voor hulpbehoevenden makkelijker te begrijpen maken.

Medische ontwikkelingen - verlichtend

Ook de ontwikkelingen in de medische wereld kunnen de druk op de relatie zorg/arbeid kleiner maken. Omdat ze er voor zorgen dat ziektes beter te voorkomen en genezen worden, en omdat zorg meer

toegespitst kan worden op de persoon. Denk daarbij aan steeds betere behandelmethoden voor ernstige ziekten, of veelbelovende technologieën als nanotechnologie en DNA profiling.

Stel, over 10 jaar heb je een goede, veeleisende baan en iemand in jouw directe omgeving heeft extra zorg nodig. Wat zie je als de grootste uitdaging om deze twee taken te combineren? Welke problemen voorzie je?

Het voornaamste probleem is toch de tijd, waarschijnlijk ook nog in de toekomst. Als je alles uit de baan wil halen moet je er toch veel tijd in stoppen en dat levert spanning op met de tijd die nodig is voor mantelzorg. Je moet in veel gevallen dan een keuze maken, omdat balanceren vaak moeilijk is en er voor kan zorgen dat je twee dingen half doet.